

inquit, lapis : ego argenteum habeo et aureum. Merito ipsa pretiosa voluit nominare, qui dixit : « Idola Gentium » argentum et aurum. » Magna sunt, quia aurea et argentea sunt ; pretiosa sunt, lucida sunt : sed tamen oculos habent, et non vident¹. Recentes hi dii. Quid recentius deo ex officina? Licet illos jam vetustos aranearum casses contexerint, qui sempiterni non sunt, recentes sunt, hoc de Paganis. Nescio quis alius, in vanitatem accipiens nomen Domini Dei sui, fecit sibi Christum creaturam, Christum imparem et inæqualem generanti, Filium Dei dicens, et Filium Dei negans. Si enim Filius unicus est, hoc quod Pater est, et hoc est ex æternitate. Tu autem nescio quid aliud cogitasti in corde tuo, deum recentem posuisti. Fecit sibi alius deum pugnantem contra gentem tenebrarum, timentem ne invadatur, satagentem ne corrumpatur; ex parte tamen corruptum, ut posset esse totus salvus; sed non totus, quia ex parte corruptus. Manichæi ista dicunt, faciunt sibi et isti in corde recentem deum. Non est talis Deus noster, non est talis portio tua Jacob : sed qui fecit cælum et terram, ipse est Deus tuus, qui non eget bonis, qui non timet a malis.

XIV. Multi ergo hæretici cum Paganis alios et alios deos sibi ipsi fecerunt, alios et alios deos sibi finxerunt; et eos etiamsi non in templis, tamen quod est pejus in suo corde posuerunt, et falsorum ridendorumque simulacrorum templa ipsi facti sunt. Magnum opus est, intus hæc idola frangere; et locum Deo viventi, non recenti mundare. Omnes enim isti aliud atque aliud sentientes, alios atque alios deos sibi facientes, ipsamque fidem falsitate variantes, videntur dissentire : sed omnes a terrenis cogitationibus non recedunt, in terrenis cogitationibus consentiunt sibi. Opinio diversa est, vanitas una est. De illis

¹ Psal. cxiii, 4, 5.

in alio Psalmo dicitur : « Ipsi de vanitate in unum¹. » Quamvis opinionum varietate discordent, simili tamen vanitate colligantur. Et nostis quia vanitas retro est, posterior est : ideo ille quæ retro oblitus, id est, vanitatem oblitus, in ea quæ ante sunt, id est, in veritatem extentus, sequitur ad palmam supernæ vocationis Dei in Christo Jesu². Ergo in pejus sibi isti consentiunt, quamvis dissentire a se invicem videantur. Ideo Samson caudas vulpium colligavit³. Vulpes insidiosos maximeque hæreticos significant, dolosos, fraudulentos, cavernosis anfractibus latentes et decipientes, odore etiam tetro putentes. Contra quem odorem dicit Apostolus : « Christi bonus odor » sumus in omni loco⁴. » Istæ vulpes significantur in Canticis canticorum, ubi dicitur : « Capite nobis vulpes » pusillas exterminantes vineas, latentes in cavernis tortuositas⁵. Capite nobis, » convincite nobis : capis enim eum quem de falsitate convincis. Contradicientibus denique vulpeculis Domino, et dicentibus : « In qua potestate ista » facis? Respondete mihi et vos, inquit, unum sermonem : Baptismus Joannis unde est? de cælo, an ex » hominibus? » Vulpes autem solent habere tales foveas, ut ex una parte intrent, et ex alia parte exeant : ad utrumque foramen captor vulpium retia posuit. Dicite mihi : « De cælo est, an ex hominibus? » Sentiunt illi eum ex utraque parte tetendisse unde caperet; et aiunt apud se : « Si dixerimus, inquit, de cælo, dicturus est nobis : » Quare ergo non credidistis? Ille enim testimonium » Christo perhibuit. Si dixerimus, de terra, lapidat nos » populus, quia ut Prophetam eum habent. » Sentientes ergo hac atque hac esse unde caperentur, responderunt : « Nescimus. » Et Dominus : « Nec ego vobis dico in qua

¹ Psal. lxi, 10. — ² Philip. ii, 13. — ³ Judic. xv, 4. — ⁴ 2 Cor. ii, 15.
— ⁵ Cant. ii, 15.

» qua potestate ista facio¹. » Vos dicitis vos nescire quod scitis, ego vobis non dico quod quæritis. Quia ex nulla parte exire ausi estis, in vestris tenebris remansistis. Obtemperemus ergo et nos, si possumus, dicenti verbo Dei: « Capite nobis vulpes pusillas exterminantes vineas². » Videamus si et nos quasdam vulpeculas capere possumus. Proponamus ad foramen utrumque, ut unde vulpes exire voluerit, capiatur. Verbi gratia, Manichæo facienti sibi Deum recentem, et in corde suo ponenti quod non est, dicamus et interrogemus eum: Substantia Dei corruptibilis est, an incorruptibilis? Elige quod vis, et exi qua vis, sed non effugies. Si dixeris: Corruptibilis; non a populo, sed a te ipso lapidaberis: si autem dixeris incorruptibilem Deum; incorruptibilis quomodo timuit gentem tenebrarum? Quid factura erat incorruptibili gens corruptionis? Quid restat nisi ut dicatur: Nescimus? Sed tamen si hoc non dolo, sed ignorantia dicitur, non remaneat in tenebris, ex vulpe fiat ovis, credat invisibili, incorruptibili soli Deo, non recenti; soli ab eo quod est solus, non ab eo quod est sol, ne nos ipsi vulpi fugienti aliam cavernam aperuisse videamur. Quanquam nec nomen solis formidabimus. Est enim in Scripturis nostris: « Sol justitiæ, et sanitas in pennis ejus³. » Ab æstu solis hujus umbra appetitur: sub alas autem solis hujus ab æstu fugitur; sanitas enim in pennis ejus. Iste est sol de quo dicturi sunt impii: Ergo erravimus a via veritatis, et » justitiæ lumen non luxit nobis, et sol non est ortus » nobis⁴. » Dicturi sunt adoratores solis: « Sol non ortus » est nobis: » quia cum adorent solem, quem facit oriri super bonos et malos⁵, non est eis ortus sol, qui solos illuminat bonos. Faciunt sibi ergo deos recentes quique

¹ Matth. xxi, 23-27, et Luc. x, 2, etc. — ² Cant. ii, 13. — ³ Malach. iv, 2. — ⁴ Sap. v, 6. — ⁵ Matth. v, 45.

quales volunt. Quid enim impedit officinam decepti cordis fabricare phantasma, quale voluerit? Sed omnes hi in posterioribus consentiunt, id est, simili vanitate detinentur. Unde Samson noster, qui etiam interpretatur Sol ipsorum, eorum scilicet quibus lucet; non omnium, sicuti est oriens super bonos et malos; sed sol quorundam, Sol justitiæ: figuram enim habebat Christi: colligavit, ut dicere coeperam, caudas vulpium, et ibi ignem alligavit¹; ignem ad incendendum, sed messes alienigenarum. Proinde tales consentientes in posterioribus, tanquam caudis colligati, trahunt ignem corrumpentem; sed non incendunt nostrorum segetes. « Novit enim Dominus qui » sunt ejus, et recedat ab iniquitate omnis qui invocat » nomen Domini. In magna autem domo non solum sunt » vasa aurea et argentea, sed et lignea et fictilia: et alia quidem sunt in honorem, alia vero in contumeliam. Si » quis autem mundaverit se ab hujusmodi, erit vas in » honorem, utile Domino, ad omne opus bonum paratum²; » et ideo nec caudas vulpium, nec faces vulpium pertimescet. Sed videamus de populo isto: « Si me au- » dieris, inquit, non erit in te deus recens. » Movet me, quod dixit: « In te. » Non enim dixit, a te, quasi simulacrum forinsecus adhibitum; sed, « In te, » in corde tuo, in imagine phantasmatis tui, in deceptione erroris tui tecum portabis deum tuum recentem, remanens vetustus. « Si ergo me audieris: me, » inquit; quia « Ego » sum qui sum³, non erit in te deus recens: nec adorabis » deum alienum. » Si enim in te non sit, « Non adorabis » deum alienum. » Si tu non cogites deum falsum, non adorabis deum fabricatum: « Non enim erit in te deus » recens. »

XV. « Ego enim sum. » Quid vis adorare quod non est?

¹ Judic. xv, 4. — ² 2 Tim. ii, 19-21. — ³ Exod. iii, 14.

« Ego enim sum Dominus Deus tuus¹. Quia ego sum » qui sum.» Et ego quidem sum, inquit, qui sum, super omnem creaturam: tibi tamen temporaliter quid præstiti? « Qui eduxi te de terra Ægypti. » Non illi tantum populo dicitur. Omnes enim educti sumus de terra Ægypti, omnes per mare Rubrum transivimus, inimici nostri persequentes nos in aqua perierunt. Non simus ingrati Deo nostro, non obliviscamur Deum manentem, et fabricemus in nobis Deum recentem. « Qui eduxi te de terra Ægypti: » loquitur Deus, « Dilata os tuum, et adimplebo illud. » Angustias pateris in te propter deum recentem constitutum in corde tuo; frange vanum simulacrum, dejice de conscientia tua fictum idolum: « Dilata os tuum, » confitendo, amando: « Et adimplebo illud, » quoniam apud me fons vitæ².

XVI. Hoc quidem dicit Dominus, sed quid sequitur? « Et non obaudivit populus meus vocem meam³. » Non enim loqueretur ista, nisi populo suo. Scimus enim quia quæcumque Lex dicit, his qui in Lege sunt dicit⁴. « Et » non obaudivit populus meus vocem meam: et Israël non » intendit mihi. » Quis? cui? « Israël mihi. » O ingrata anima! Per me anima, a me vocata anima, a me in spem reducta, a me a peccatis abluta: « Et Israël non intendit » mihi.» Baptizantur enim et transeunt per mare Rubrum: sed in via murmurant, contradicunt, conqueruntur, seditionibus conturbantur, ingrati ei qui liberavit a persecutibus hostibus, qui ducit per siccum, per eremum, cum cibo tamen et potu, cum lumine nocturno et umbraculo diurno: « Et Israël non intendit mihi. »

XVII. « Et dimisi eos secundum affectiones cordis eorum⁵. » Ecce torcular: aperta sunt foramina, currit

¹ Psal. LXXX, 11. — ² Id. XXXV, 10. — ³ Id. LXXX, 12. — ⁴ Rom. III, 19. — ⁵ Psal. LXXX, 13.

amurca. « Et dimisi eos, » non secundum salutem præceptorum meorum; sed, « Secundum affectiones cordis » eorum: » donavi eos sibi. Dicit et Apostolus, « Tra- » didit illos Deus in concupiscentias cordis eorum¹. Dimisi » eos secundum affectiones cordis eorum: ibunt in affectionibus suis. » Inde est quod horretis: si tamen eliquamini in gemellaria abscondita Domini, si tamen apothecas ejus adamastis, inde est quod horretis. Alii defendunt circum, alii amphitheatrum, alii casas in vicis, alii theatra, alii illud, alii illud, alii postremo deos recentes suos. « Ibunt in affectionibus suis. »

XVIII. « Si plebs mea audisset me, Israël si in viis meis » ambulasset². » Dicit enim fortasse iste Israël: Ecce pecco, manifestum est, eo post affectiones cordis mei: sed quid facio? Diabolus hoc facit, dæmones hoc faciunt. Quid est diabolus? Qui sunt dæmones? Certe inimici tui. » Israël si in viis meis ambulasset, in nihilum omnes inimicos eorum humiliassem³. » Ergo, « Si plebs mea audisset me. » Quare enim mea, si non audit me? « Si » plebs mea audisset me. » Quid est, « Plebs mea? Israël. » Quid est, « Audisset me? Si in viis meis ambulasset. » Quæritur et gemit sub inimicis: « In nihilum inimicos » eorum humiliassem; et super tribulantes eos misissem » manum meam. »

XIX. Nunc vero quid quærentur de inimicis? Ipsi facti sunt pejores inimici. Quomodo enim? Quid sequitur? De inimicis quærimini: vos quid estis? « Inimici Domini mentiti sunt ei⁴. » Renuntias? Renuntio. Et redit ad quod renuntiat. Utique quibus rebus renuntias, nisi factis malis, factis diabolicis, factis a Deo damnandis, furtis, rapinis, perjuriis, homicidiis, adulteriis, sacrilegiis, sacris abominandis, curiositatibus? His omnibus renuntias, et

¹ Rom. 1, 24. — ² Psal. LXXX, 14. — ³ Ibid. 15. — ⁴ Ibid. 16.

rursus his inflexus superaris. Facta sunt tibi posteriora deteriora prioribus. « Canis reversus ad vomitum suum, » et sus lota in volutabris cœni¹. Inimici Domini mentiti » sunt ei. » Et quanta patientia Domini? Quare non prosternuntur? Quare non trucidantur? Quare non terra dehiscente sorbentur? Quare non cœlo flagrante incenduntur? Quia magna patientia Domini. Et erunt impuniti? Absit. Non sibi tantum de Dei misericordia blandiantur, ut sibi ejus injustitiam polliceantur. « Ignoras quia Dei » patientia ad pœnitentiam te adducit? Tu autem secundum duritiam cordis tui et cor impœnitens, thesaurizas tibi iram in die iræ et revelationis justi judicii Dei, » qui reddet unicuique secundum opera sua². » Et si modo non reddit, tunc reddet. Si enim modo reddit, ad tempus reddit: non converso autem, nec correcto, in æternum reddet. Vide ergo quia non erunt impuniti, attende quod sequitur: « Inimici Domini mentiti sunt ei. » Dicturus es, et quid eis fecit? Non vivunt? Non auras carpunt; non lucem hauriunt? Non fontes potant? Non fructus terræ edunt? « Et erit tempus eorum in æternum. »

XX. Nemo sibi ergo blandiatur, quia quasi ad torcular pertinet: bonum est illi, si ad oleum in torculari pertineat. Non sibi polliceatur unusquisque habens facta nefaria, quæ regnum Dei non possidebunt, et dicat sibi: « Quoniam habeo signum Christi et sacramenta Christi³, » non delebor in æternum; et si purgor, per ignem salvus ero. Nam quid est quod ait Apostolus de his qui habent fundamentum? « Fundamentum aliud nemo potest ponere præter id quod positum est, quod est Christus Jesus. Quid est, inquiunt, quod sequitur? Unusquisque autem super fundamentum videat quid superædificat. » Alius enim superædificat aurum, argentum, lapides

¹ Petr. II, 20 et 22. — ² Rom. II, 4-6. — ³ Gal. V, 21.

» pretiosos: alius ligna, fœnum, stipulam: uniuscujusque opus quale sit, ignis probabit: dies enim Domini declarabit; quia in igne revelabitur. Si cujus opus permanserit quod superædificavit, mercedem accipiet: hoc est, quia super fundamentum justa opera ædificavit, aurum, argentum, lapides pretiosos. Si autem peccata, lignum, fœnum, stipulam: tamen propter fundamentum ipse salvus erit, sic tamen tanquam per ignem¹. » Fratres, nimis timidus esse volo: melius est enim non vobis dare securitatem malam. Non dabo quod non accipio, timens terreo: securos vos facerem, si securus fierem: ego ignem æternum timeo. « Et erit tempus eorum in æternum, » non accipio nisi ignem æternum: de quo alio loco Scriptura dicit: « Ignis eorum non extinguetur, et vermis eorum non morietur². » Sed de impiis dixit, ait aliquis, non de me; qui quamvis peccator sim, quamvis adulter, quamvis fraudator, quamvis raptor, quamvis perjurus; habeo tamen in fundamento Christum, Christianus sum, baptizatus sum: ego per ignem purgor, et propter fundamentum non pereo. Dic mihi iterum, Quid es? Christianus, inquis. Interim transi. Quid aliud? Raptor, adulter, et cætera de quibus Apostolus dicit, « Quoniam qui talia agunt, regnum Dei non possidebunt³. » Certe ergo a talibus non correctus, de talibus commissis pœnitentiam non agens, regnum cœlorum speras? Non opinor. « Quoniam qui talia agunt, regnum Dei non possidebunt. » Et ignoras quia patientia Dei ad pœnitentiam te adducit⁴. Tu nescis quid tibi pollicens, secundum duritiam tuam et cor impœnitens thesaurizas tibi iram in die iræ et revelationis justi judicii Dei, qui reddet unicuique secundum opera sua. Attende ergo ipsum judicem venientem. Bene: Deo gratias: Non tacuit senten-

¹ I Cor. III, 10-15. — ² Isaï. LXVI, 24. — ³ Gal. V, 21. — ⁴ Rom. II, 4.

tiam definitivam, non misit foras reos et duxit velum. Ante voluit prænuntiare, quod disposuit facere. Nempe congregabuntur ante eum omnes gentes. Quid de illis faciet? Separabit eas, et alios ponet ad dexteram, alios ad sinistram¹. Numquid medius locus servatus est? Quid dextris dicturus est? « Venite benedicti Patris mei, percipite » regnum². » Quid sinistris? « Ite in ignem æternum qui » paratus est diabolo et angelis ejus³. » Si non times mitti quo, vide cum quo. Si ergo opera illa omnia regnum Dei non possidebunt; imo non opera, sed qui talia agunt: nam opera talia in igne non erunt⁴. Non enim illo igne ardentes furaturi sunt et adulteraturi: sed qui talia agunt, regnum Dei non possidebunt. Non ergo erunt a dextris cum illis quibus dicitur: « Venite benedicti Patris mei, » percipite regnum: quia qui talia agunt, regnum Dei non possidebunt. » Si ergo a dextris non erunt, non restat nisi ut sint a sinistris. Sinistris quid dicit? « Ite in ignem » æternum. Quia erit tempus eorum in æternum. »

XXI. Expone ergo, inquit, nobis, ligna, fœnum, stipulam qui ædificant super fundamentum, quomodo non pereant, sed salvi fiant, sic tamen quasi per ignem. Obscura quidem illa quæstio, sed ut possum breviter dico. Fratres, sunt homines omnino contemptores sæculi hujus, quibus non est gratum quidquid temporaliter fluit, non hærent dilectione aliqua terrenis operibus, sancti, casti, continentés, justî, fortassis et omnia sua vendentes et pauperibus distribuentes, aut possidentes, tanquam non possidentes, et utentes hoc mundo tanquam non utentes⁵. Sunt autem alii qui rebus infirmitati concessis inhærent aliquantum dilectione. Non rapit villam alienam, sed sic amat suam, ut si perdidit, conturbetur. Non appetit

¹ Matth. xxv, 32. — ² Ibid. 34. — ³ Ibid. 41. — ⁴ Gal. v, 21. — ⁵ I Cor. vii, 30.

uxorem alienam, sed sic inhæret suæ, sic miscetur suæ, ut modum non ibi teneat præscriptum tabulis, liberorum procreandorum causa. Non tollit aliena, sed repetit sua, et habet cum fratre suo iudicium. Talibus enim dicitur, « Jam quidem omnino delictum est in vobis, quia iudicia » habetis vobiscum¹. » Verum ipsa iudicia in Ecclesia jubet agi, non ad forum trahi, tamen delicta esse dicit. Contendit enim Christianus pro rebus terrenis amplius quam decet cum cui promissum est regnum cœlorum. Non totum cor sursum levat, sed aliquam partem ejus trahit in terra. Denique si veniat tentatio ducendi martyrii, illi qui habent in fundamento Christum, et ædificant aurum, argentum, lapides pretiosos², quid dicunt ex hac opportunitate? « Bonum est mihi dissolvi, et esse cum » Christo³. » Alacres currunt, aut nihil, aut modice de terrena fragilitate contristantur. Illi autem amantes res proprias, domos proprias, graviter conturbantur, fœnum et stipula et ligna ardent. Habent ergo lingua, fœnum, stipulam super fundamentum; sed rerum concessarum, non illicitarum. Dico enim, fratres, possides fundamentum, hære cœlo, calca terram. Si talis es, non ædificas nisi aurum, argentum, et lapides pretiosos. Cum autem dixeris: Amo possessionem istam, timeo ne pereat; et imminet damnum, et tu contristaris: non quidem præponis eam Christo; nam sic amas possessionem istam, ut si dicatur tibi: Ipsam vis, an Christum? et si tristis eam perdis, plus tamen amplecteris Christum, quem posuisti in fundamento: salvus eris tanquam per ignem. Audi aliud: Non potes tenere possessionem istam, nisi dixeris falsum testimonium. Et hoc non facere, Christum in fundamento ponere est: veritas enim dixit: « Os quod mentitur, occidit animam⁴. » Ergo si possessionem tuam diligis,

¹ I Cor. vi, 7. — ² Id. iii, 11. — ³ Philip. i, 23. — ⁴ Sap. i, 11.

non tamen propter illam facis rapinam, non propter illam dicis falsum testimonium, non propter illam facis homicidium, non propter illam falsum juras, non propter illam Christum negas: eo quod non propter illam facis hæc, Christum habes in fundamento. Sed tamen quia diligis illam, et contristaris si perdas illam, super fundamentum posuisti, non aurum, aut argentum, aut lapides pretiosos; sed ligna, fœnum, stipulam. Salvus ergo eris, cum ardere cœperit quod ædificasti, sic tamen quasi per ignem. Nemo enim super fundamentum hoc ædificans adulteria, blaphemias, sacrilegia, idololatrias, perjuriam, putet se salvum futurum per ignem, quasi ista sint ligna, fœnum, stipula: sed qui ædificat amorem terrenorum super fundamentum regni cœlorum, id est, super Christum, ardebit amor rerum temporalium, et ipse salvus erit per idoneum fundamentum.

XXII. « Inimici Domini mentiti sunt ei, » dicendo: Eo ad vineam, et non eundo¹: « Et erit tempus eorum, » non ad tempus, sed « In æternum. » Et qui sunt isti? « Et cibavit illos ex adipe frumenti². » Nostis adipem frumenti, unde cibantur multi inimici, qui mentiti sunt ei. « Et cibavit illos ex adipe frumenti: » miscuit eos sacramentis suis. Et Judam, quando dedit buccellam, ex adipe frumenti cibavit³. Et inimicus Domini mentitus est ei, et erit tempus ejus in æternum. Et cibavit illos ex adipe » frumenti: et de petra melle saturavit eos. » O ingratos! « Cibavit ex adipe frumenti, et de petra melle saturavit eos. » In eremo de petra aquam produxit⁴, non mel. Mel sapientia est, primatum dulcoris tenens in escis cordis. Quam multi ergo inimici Domini mentientes Domino cibantur, non solum ex adipe frumenti, sed etiam de petra melle, de sapientia Christi? Quam multi delectantur

¹ Matth. xxi, 30. — ² Psal. lxxx, 17. — ³ Joan. xiii, 26. — ⁴ Exod. xvii, 6.

tantur verbo ejus et cognitione sacramentorum ejus, solutione parabolarum ejus quam multi delectantur! quam multi clamant! Et non est hoc mel de quolibet homine, sed de petra. « Petra autem erat Christus¹. » Quam multi ergo satiantur de melle isto, clamant, dicunt, Suave est: dicunt, Nihil melius, nihil dulcius vel intelligi vel dici potuit. Et tamen inimici Domini mentiti sunt ei. Nolo amplius immorari in rebus dolendis: quanquam terribiliter Psalmus ad hoc finitus sit, tamen a fine ejus, obsecro vos, recurramus ad caput: « Exultate Deo adjutori nostro. » Conversi ad Deum.

Et post verbum²:

XXIII. Non parum vestras mentes in nomine Christi divina spectacula tenuerunt et suspenderunt vos, non solum ad appetenda quædam, sed ad quædam etiam fugienda. Ista sunt spectacula utilia, salubria, ædificantia, non destruentia: imo et destruentia, et ædificantia; destruentia recentes deos, ædificantia fidem in verum et æternum Deum. Etiam in crastinum diem invitamus Charitatem Vestram. Cras illi habent, ut audivimus, mare in teatro: nos habeamus portum in Christo. Sed quoniam perendino die, id est, quarta sabbati, non possumus ad mensam Cypriani convenire, quia festivitas est sanctorum Martyrum, crastino ad ipsam mensam conveniamus.

¹ Cor. x, 4. — ² Adhortatio ad tractatum in sequenti die audiendum, et ludos sæculares contemnendos.